

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU

ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 22 lipca 2010r.

RPZ- 61/6/10/MT

DECYZJA nr RPZ 16/2010

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50 poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu wobec Wyższej Szkoły Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

I. na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wobec uprawdopodobnienia w toku postępowania stosowania przez Wyższą Szkołę Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, polegającej na zamieszczaniu we wzorcach umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 kpc, o treści:

1. Oplata rekrutacyjna i opłata rejestracyjna są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem rekrutacji do Uczelni i nie podlegają zwrotowi w przypadku rezygnacji kandydata ze studiów w Uczelni (§ 3 ust. 3 umowy o naukę dla studiów I stopnia); Oplata rejestracyjna w wysokości 50 zł i opłata rekrutacyjna w wysokości 350 zł są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem rekrutacji do Uczelni i nie podlegają zwrotowi w przypadku rezygnacji kandydata ze studiów w Uczelni (§ 3 ust. 3 umowy o naukę dla studiów II stopnia); Oplata wpisowa jest opłatą jednorazową wnoszoną przy zapisie na studia podyplomowe i nie podlega zwrotowi (§ 3 ust. 6 umowy o naukę dla studiów podyplomowych)
2. Wysokość opłaty semestralnej określonej w niniejszej umowie ustala Kanclerz w porozumieniu z Rektorem na dwa miesiące przed rozpoczęciem każdego semestru i podaje do wiadomości w formie obwieszczenia (§ 8 ust. 1 umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 8 ust. 1 umowy o naukę dla studiów II stopnia, § 6 ust. 1 umowy o naukę dla studiów podyplomowych)
3. Odstąpienie od niniejszej umowy nie zwalnia studenta od obowiązku zapłaty opłat za poprzednie semestry oraz opłat za semestr, w którym złożył oświadczenie o odstąpieniu (§ 8 ust. 4 umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 8 ust. 4 umowy o naukę dla studiów II stopnia); Odstąpienie od niniejszej umowy nie zwalnia słuchacza od obowiązku zapłaty opłat za poprzednie semestry oraz opłat za semestr, w którym złożył oświadczenie o odstąpieniu (§ 6 ust. 3 umowy o naukę dla studiów podyplomowych)
4. Uczelnia może rozwiązać umowę w trybie natychmiastowym- bez zachowania okresu wypowiedzenia- w sytuacji, gdy student pozostaje w opóźnieniu w zapłacie jakiegokolwiek opłaty lub odsetek za opóźnienie z tytułu nieterminowego wnoszenia opłat (§ 13 ust. 1

pkt c umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 13 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów II stopnia, § 10 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów podyplomowych),

po zobowiązaniu się przez Wyższą Szkołę Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści ww. postanowień w nowych wzorcach umów o naukę oraz w umowach pozostających nadal w obrocie prawnym, **nakłada się na Wyższą Szkołę Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu obowiązek wykonania tego zobowiązania** poprzez:

- a) zawieranie nowych umów zgodnie z wzorcami umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych, w których kwestionowane postanowienia nie występują
- b) wystąpienie do kontrahentów z propozycją zmian ww. postanowień we wszystkich nadal obowiązujących umowach poprzez podpisanie aneksów zgodnie z wzorcami umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych, w którym kwestionowane postanowienia nie występują, w terminie do dnia 31 grudnia 2010r.

II. na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się na Wyższą Szkołę Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu** obowiązek przekazania, w terminie do dnia 31 stycznia 2011r., informacji o stopniu realizacji zobowiązania nałożonego w punkcie I decyzji wraz z kopiami 20 umów zawartych zgodnie z postanowieniami nowych wzorców umów o naukę oraz dowodami potwierdzającymi przekazanie kontrahentom aneksów do obowiązujących nadal umów.

Uzasadnienie

W związku z otrzymaną skargą konsumentką Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatura w Poznaniu (dalej: Prezes Urzędu) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy działania Wyższej Szkoły Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu (dalej: WSJO) związane ze świadczeniem usług edukacyjnych mogą uzasadniać wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przedmiotem tego postępowania było w szczególności ustalenie, czy WSJO stosuje postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc.

W toku postępowania WSJO przedłożyła stosowane aktualnie w obrocie prawnym wzorce umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych oraz wzorce obowiązujących regulaminów i zarządzeń określających prawa i obowiązki studentów. WSJO poinformowała także, że w Uczelni studiuje **[usunięto]** studentów.

Analiza wzorców umów o naukę wykazała, że zawarto w nich postanowienia, które mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Mając na uwadze dokonane ustalenia, postanowieniem z dnia 26 lutego 2010r. Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez WSJO praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcach umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, o treści:

1. Oplata rekrutacyjna i opłata rejestracyjna są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem rekrutacji do Uczelni i nie podlegają zwrotowi w przypadku rezygnacji kandydata ze studiów w Uczelni (§ 3 ust. 3 umowy o naukę dla studiów I stopnia); Oplata rejestracyjna w wysokości 50 zł i opłata rekrutacyjna w wysokości 350 zł są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem rekrutacji do Uczelni i nie podlegają zwrotowi w przypadku rezygnacji kandydata ze studiów w Uczelni (§ 3 ust. 3 umowy o naukę dla

studiów II stopnia); Oplata wpisowa jest opłatą jednorazową wnoszoną przy zapisie na studia podyplomowe i nie podlega zwrotowi (§ 3 ust. 6 umowy o naukę dla studiów podyplomowych)

2. Wysokość opłaty semestralnej określonej w niniejszej umowie ustala Kanclerz w porozumieniu z Rektorem na dwa miesiące przed rozpoczęciem każdego semestru i podaje do wiadomości w formie obwieszczenia (§ 8 ust. 1 umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 8 ust. 1 umowy o naukę dla studiów II stopnia, § 6 ust. 1 umowy o naukę dla studiów podyplomowych)
3. Odstąpienie od niniejszej umowy nie zwalnia studenta od obowiązku zapłaty opłat za poprzednie semestry oraz opłat za semestr, w którym złożył oświadczenie o odstąpieniu (§ 8 ust. 4 umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 8 ust. 4 umowy o naukę dla studiów II stopnia); Odstąpienie od niniejszej umowy nie zwalnia słuchacza od obowiązku zapłaty opłat za poprzednie semestry oraz opłat za semestr, w którym złożył oświadczenie o odstąpieniu (§ 6 ust. 3 umowy o naukę dla studiów podyplomowych)
4. Uczelnia może rozwiązać umowę w trybie natychmiastowym- bez zachowania okresu wypowiedzenia- w sytuacji, gdy student pozostaje w opóźnieniu w zapłacie jakiegokolwiek opłaty lub odsetek za opóźnienie z tytułu nieterminowego wnoszenia opłat (§ 13 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 13 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów II stopnia, § 10 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów podyplomowych).

WSJO zawiadomiona o wszczęciu postępowania administracyjnego, pismem z dnia 2 marca 2010r. ustosunkowała się szczegółowo do przedstawionych zarzutów. W zakresie pierwszego z zakwestionowanych postanowień, WSJO podniosła m.in., że nie jest ono tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru w poz. 426, ponieważ powołana klauzula nie odnosi się do umów zawieranych przez wyższą uczelnię, ale dotyczy działalności komercyjnej w zakresie organizacji kursów edukacyjnych, prowadzonej przez spółkę kapitałową, a zatem przez przedsiębiorcę, którego statusu uczelnia wyższa nie posiada. WSJO zauważyła, że uprawnienie do pobierania przez uczelnię opłat za postępowanie związane z przyjęciem na studia wynika wprost z przepisu art. 98 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 27 lipca 2005r.- Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. nr 164, poz. 1365 ze zm.), a opłaty te stanowią- stosownie do art. 98 ust. 1 pkt 4 tej ustawy- przychód wyższej uczelni. Zdaniem WSJO, wysokość pobieranych opłat nie jest nadmiernie wygórowana. Ich celem jest pokrycie kosztów, głównie administracyjnych, związanych z procesem rekrutacji. Jednocześnie WSJO podkreśliła, że zarządzenie Kanclerza Uczelni nr 01/05/ZK/2009 z dnia 15 maja 2009r. przewiduje szerokie zwolnienia z obowiązku uiszczenia opłaty rekrutacyjnej, a zarządzenie Kanclerza Uczelni nr 03/06/ZK/2009 z dnia 2 czerwca 2009r.- istotne zmniejszenie tej opłaty o 50-75% wartości. WSJO zaznaczyła także, że postanowienia umów o naukę dla studiów I i II stopnia przewidujące pobieranie opłaty rejestracyjnej i rekrutacyjnej zostały wprowadzone dopiero od roku akademickiego 2009/2010, wcześniej natomiast opłaty te nie obowiązywały. Ponadto WSJO wskazała, że ww. opłaty nie stanowią istotnego przychodu Uczelni, a ich pobieranie ma raczej na celu skłonienie osób, które podejmują studia do rozważnego podejmowania decyzji dotyczących dalszej edukacji. Zdaniem WSJO, ochrona interesów konsumentów nie sprowadza się wyłącznie do ochrony wąskiej grupy studentów, którzy niemal niezwłocznie rezygnują ze studiów (ze szkodą dla Uczelni), tracąc przy tym uiszczoną opłatę. Ochrona ta powinna obejmować pozostałą, większą część studentów, którzy zamierzają kontynuować studia lub osoby nie mogące podjąć studiów z braku miejsc, które zajmowane są corocznie przez osoby o niesprecyzowanych planach edukacyjnych i zawodowych. WSJO oceniła, że opłaty związane z rekrutacją, w porównaniu do wysokości kosztów cyklu kształcenia na studiach I stopnia (3- letni licencjat), nie są rażąco wygórowane i stanowią ok. 2% ponoszonych przez studenta kosztów kształcenia.

Odnosząc się do drugiego z postawionych zarzutów, WSJO wskazała, że powołana klauzula z rejestru także nie dotyczy działalności uczelni, ale spółki kapitałowej. W przypadku uczelni wyższej zastosowanie znajduje odrębna regulacja prawna, wynikająca z art. 160 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który przewiduje, że umowa zawarta między uczelnią a

studentem w formie pisemnej powinna zawierać treść minimalną, określającą warunki odpłatności za naukę. WSJO podkreśliła, że w jej ocenie umowy o naukę zawierają wymagane prawem elementy. Praktycznym sposobem informowania studentów o wysokości czesnego jest tradycyjne obwieszczenie zarządzenia Kanclerza Uczelni, przede wszystkim za pośrednictwem systemu informatycznego, poprzez umieszczenie na serwerze, do którego mają dostęp i z którego korzystają wszyscy studenci i pracownicy Uczelni. WSJO zwróciła także uwagę, że kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia umów o naukę nie powinny być interpretowane w oderwaniu od całej treści umów, w szczególności postanowień wyraźnie przewidujących uprawnienie studenta do odstąpienia od umowy w przypadku wzrostu wysokości opłaty semestralnej. WSJO poinformowała również, że w trakcie 10 lat istnienia tylko trzykrotnie skorzystała z możliwości podwyższenia opłaty semestralnej, a wzrost ten był niższy od wzrostu inflacji w danym okresie. Przyjętym zwyczajem jest to, aby student studiów I stopnia w ciągu całych studiów tylko raz mógł mieć podwyższone czesne za naukę.

Zajmując z kolei stanowisko wobec zarzutu wskazanego w pkt 3 postanowienia o wszczęciu postępowania, WSJO podniosła m.in., że zakwestionowane postanowienie jest zupełnie różne od treści i znaczenia klauzuli wpisanej do rejestru w poz. 625. Klauzula ta dotyczy bowiem sytuacji, w której w przypadku rezygnacji studenta nie podlega zwrotowi czesne za okres całego semestru, w którym nastąpiła rezygnacja ze studiów. Jak podkreśliła WSJO, kwestie rozliczeń finansowych w przypadku rezygnacji studenta są uregulowane jednoznacznie w § 12 umowy o naukę- I i II stopnia i § 9 umowy o naukę- studia podyplomowe, które znajdują zastosowanie również w przypadku odstąpienia studenta od umowy na skutek podwyższenia wysokości opłaty semestralnej. W żadnym wypadku nie dochodzi jednak do zatrzymania opłaty za cały semestr chociażby dlatego, że studenci dokonują płatności opłaty semestralnej według wybranej przez siebie strategii płatności, która przewiduje uiszczenie tej opłaty m.in. w 5 czy 6 równych ratach. WSJO wskazała, że w praktyce bardzo sporadycznie zdarza się, aby student wnosił opłatę jednorazowo za cały rok akademicki lub semestr. Jeżeli jednak w takiej sytuacji dojdzie do rozwiązania przez studenta umowy o naukę, umowa nie przewiduje podstawy do odmowy zwrotu opłaty wpłaconej za cały semestr. Rozliczenia finansowe następują natomiast stosownie do powołanych postanowień i nadwyżka w opłacie powinna być zwrócona studentowi.

WSJO uznała za nietrafny także ostatni z postawionych zarzutów stwierdzając, że stosowane postanowienie nie jest tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru w poz. 726. WSJO podkreśliła, że przesłanki skreślenia studenta z listy studentów zostały wyczerpująco rozstrzygnięte w art. 190 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z ust. 2 pkt 3 tego przepisu, kierownik jednostki organizacyjnej może skreślić studenta z listy studentów w przypadku niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów. WSJO poinformowała, że w trakcie swojego istnienia nie skorzystała nigdy z możliwości rozwiązania umowy ze studentem w trybie kwestionowanym przez Prezesa Urzędu.

Kolejnym pismem z dnia 23 kwietnia 2010r., WSJO wniosła o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. WSJO zobowiązała się do usunięcia zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień z nowych wzorców umów, stosowania nowych wzorców przy rekrutacji na rok akademicki 2010/2011 oraz zmiany- zgodnie z nowymi wzorcami- do końca 2010r. umów z tymi studentami, z którymi związana jest nadal umowami, zawierającymi niedozwolone postanowienia umowne.

Pismem z dnia 23 czerwca 2010r. WSJO poinformowała, że procedurę, w ramach której złoży konsumentom propozycję aneksowania umów pozostających w obrocie, z uwagi na znaczną liczbę studentów i słuchaczy, jest w stanie zakończyć do końca 2010r.

W dniu 2 lipca 2010r. WSJO przedłożyła nowe projekty wzorców umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Wyższa Szkoła Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu jest uczelnią niepubliczną wpisaną do rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych prowadzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nr 40. WSJO prowadzi działalność edukacyjną w zakresie: wyższych studiów zawodowych, studiów magisterskich oraz studiów podyplomowych (*dowód: decyzja o wpisie do rejestru niepaństwowych uczelni zawodowych z dnia 27 czerwca 2000r.*).

W ramach prowadzonej działalności edukacyjnej WSJO zawiera umowy z konsumentami posługując się wzorcami umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych. Umowy z konsumentami zawierane są na czas trwania nauki, z możliwością pisemnego wypowiedzenia przez każdą ze stron z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia.

W prowadzonym postępowaniu Prezes Urzędu ustalił, że przytoczone powyżej postanowienia wzorców umów o naukę są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W rejestrze niedozwolonych postanowień umownych zamieszczono postanowienia o treści:

Poz. 1297. *Oplaty w postaci wpisowego oraz czesne nie podlegają zwrotowi* (wpis na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- dalej: SOKiK z dnia 3 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 19/05).

Poz. 426. *Wpłacona w momencie zapisu kwota 150 zł jest przeznaczona na pokrycie kosztów administracyjnych i dystrybucyjnych i nie podlega zwrotowi* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 9 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 44/02).

Poz. 392. *Wszelkie wniesione przez kursanta opłaty nie podlegają zwrotowi* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt XVII Amc 19/04)

Poz. 393. *Wpłaty dokonane przez słuchacza nie podlegają zwrotowi* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt XVII Amc 19/04).

Poz. 642. *Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości przed rozpoczęciem roku akademickiego* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05).

Poz. 1191. *Wysokość czesnego i innych opłat określana jest odrębnym zarządzeniem podawanym do publicznej wiadomości na głównej tablicy ogłoszeń, najpóźniej miesiąc przed rozpoczęciem semestru, jak również jest publikowana na stronie internetowej www. cek.pl* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 1 marca 2007r. sygn. akt XVII Amc 12/06).

Poz. 625. *W przypadku rezygnacji studenta z nauki w trakcie semestru, wpłacone w całości czesne za cały semestr nie podlega zwrotowi* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 20 października 2005r. sygn. akt XVII Amc 78/05).

Poz. 835. *W przypadku przerwania studiów w trakcie semestru, student zobowiązany jest do zapłacenia czesnego za cały semestr, a czesne zapłacone nie podlega zwrotowi* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 6 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 79/05).

Poz. 839. *Rezygnacja z kursu nie zwalnia z płatności za cały semestr* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 22 czerwca 2006r. sygn. akt XVII Amc 50/05).

Poz. 726. *Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04).

W trakcie prowadzonego postępowania WSJO zobowiązała się do stosowania nowych wzorców, w których kwestionowane postanowienia nie występują (*dowód: pismo WSJO z dnia 23 kwietnia i 23 czerwca 2010r.*).

Zgodnie z propozycją WSJO, w nowych wzorcach umów postanowienia dotyczące opłat wnoszonych w związku z rekrutacją otrzymują treść: „Opłata rejestracyjna w wysokości ... zł i opłata rekrutacyjna w wysokości ... zł są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem

rekrutacji do Uczelni. Opłaty określone w niniejszym ustępie podlegają zwrotowi, jeżeli rezygnacja ze studiów nastąpiła z przyczyn niezawinionych przez studenta” (§ 3 ust. 4 wzorców umów o naukę dla studiów I i II stopnia) oraz „Opłata wpisowa jest opłatą jednorazową wnoszoną przy zapisie na studia podyplomowe. Opłata podlega zwrotowi w przypadku rezygnacji ze studiów przed rozpoczęciem roku akademickiego, jeżeli rezygnacja ze studiów nastąpiła z przyczyn niezawinionych przez słuchacza” (§ 3 ust. 6 wzorca umowy o naukę dla studiów podyplomowych).

Postanowienie zakwestionowane w pkt I.2. sentencji decyzji dotyczące sposobu informowania o wysokości opłat zostanie zmienione w następujący sposób: „W sytuacji określonej w ust. 1 (podwyższenie opłaty semestralnej lub opłaty za dyplom- przyp. Urzędu), studentowi w terminie 14 dni od przedstawienia propozycji aneksu przewidującego wzrost opłaty, przysługuje prawo wypowiedzenia umowy. Oświadczenie o wypowiedzeniu musi być dla swojej ważności złożone w formie pisemnej” (§ 8 ust. 2 wzorców umów o naukę dla studiów I i II stopnia, § 6 ust. 2 wzorca umowy o naukę dla studiów podyplomowych).

Z kolei postanowienia wskazane w pkt I.3 sentencji decyzji zastąpiono postanowieniem o treści: „Student jest zobowiązany w okresie wypowiedzenia do uiszczenia opłaty semestralnej za usługi edukacyjne za te miesiące, w których Uczelnia świadczyła te usługi. Uczelnia dokonuje zwrotu nienależnych opłat na konto bankowe wskazane przez studenta. W okresie wypowiedzenia student zachowuje swoje prawa, w tym również może uczestniczyć w zajęciach, otrzymywać zaliczenia i składać egzaminy” (§ 12 ust. 2 i 3 wzorców umów o naukę dla studiów I i II stopnia, § 9 ust. 2 i 3 wzorca umowy o naukę dla studiów podyplomowych).

Postanowienie dotyczące rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym, kwestionowane w pkt I. 4 decyzji zostało usunięte z nowych wzorców umów o naukę.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione- na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania- że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Przytoczony przepis jako przesłanki warunkujące możliwość wydania decyzji przez Prezesa Urzędu wskazuje: uprawdopodobnienie stosowania praktyki określonej w art. 24 ustawy oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniu.

Z uwagi na złożenie przez WSJO wniosku o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ustawy, niezbędne jest rozważenie, czy wskazane w tym przepisie warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań podjętych przez WSJO.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że naruszenie zakazu, o którym mowa w art. 24 ustawy, może zostać przypisane jedynie takiemu podmiotowi, który posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Stosownie do art. 4 pkt 1 a ww. ustawy, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. nr 164, poz. 1365 ze zm.), uczelnia ma osobowość prawną. Art. 13 ust. 1. tej ustawy wskazuje, że

podstawowymi zadaniami uczelni jest m.in. kształcenie studentów w celu ich przygotowania do pracy zawodowej oraz kształcenie w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy.

Jak słusznie wywiódł Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 6 lipca 2007r. sygn. akt VI ACa 295/2007, niepubliczna szkoła wyższa świadcząca odpłatnie usługi edukacyjne ma status przedsiębiorcy i nie stoi powyższemu na przeszkodzie przepis art. 106 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, diagnostycznej, rehabilitacyjnej lub leczniczej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. nr 173, poz. 1807 ze zm.). Sąd Apelacyjny podkreślił, że *za przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uważa się nie tylko przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (pojęcie przedsiębiorcy w wąskim słowa znaczeniu), ale także m.in. osobę prawną organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, do której to szeroko rozumianej kategorii przedsiębiorców zaliczyć należy uczelnię niepubliczną. Niepubliczna szkoła wyższa organizuje i świadczy usługi edukacyjne, które ze względu na ich charakter i przydatność ukierunkowane są na zaspokajanie potrzeb społeczeństwa w zakresie edukacji. Są to więc, w ocenie Sądu Apelacyjnego, usługi o charakterze użyteczności publicznej (...). Niepubliczna szkoła wyższa prowadzi działalność w zakresie organizowania i świadczenia usług edukacyjnych odpłatnie, systematycznie, we własnym imieniu, na rachunek uczelni jako odrębnej osoby prawnej, zawodowo, w sposób zorganizowany i ciągły, przez uprawnionych pracowników uczelni, profesjonalnie działalność ta podporządkowana jest regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, co łącznie czyni taki podmiot uczestnikiem obrotu gospodarczego w określonym przedmiotowo zakresie.*

Także SOKiK we wcześniejszym wyroku z dnia 5 lutego 2003r. sygn. akt XVII Ama 36/02 stwierdził, że usługi edukacyjne o charakterze zarobkowym świadczone przez szkołę wyższą są działalnością o charakterze użyteczności publicznej, zbliżoną do działalności gospodarczej, a podmiot świadczący te usługi jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004r. sygn. akt III SK 22/04 oraz wyroki SOKiK z dnia 28 września 2005r. sygn. akt XVII Amc 18/05 i 12 grudnia 2005r. sygn. akt XVII Amc 80/2004.).

W świetle powyższego, skoro WSJO jako niepubliczna szkoła wyższa posiada osobowość prawną i na zasadzie odpłatności organizuje i świadczy usługi edukacyjne, które są usługami o charakterze użyteczności publicznej uznać należy, że posiada status przedsiębiorcy na gruncie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dla rozstrzygnięcia, czy podstawą decyzji Prezesa Urzędu w niniejszej sprawie może być przepis art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niezbędne jest ustalenie, że stosowanie przez WSJO praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy zostało uprawdopodobnione na obecnym etapie postępowania.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Stwierdzenie przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: **bezprawności działania przedsiębiorcy i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.**

Bezprawność praktyki przypisanej WSJO wynika z tożsamości stosowanych postanowień umownych z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym, Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów również w odniesieniu do przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania

sądowego zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. sygn. akt VI ACa 760/05 podkreślił, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Naruszenie interesów konsumentów może nastąpić, jak wskazał Sąd, w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne już wpisane do rejestru, przy czym wpis taki związany był z działaniami innych przedsiębiorców.

Z kolei w wyroku z dnia 25 maja 2005r. sygn. akt XVII Ama 46/04, SOKiK wyraził pogląd, że dla uznania określonej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie klauzul powinien być bowiem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli więc cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Przedstawione powyżej orzecznictwo potwierdza uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, w której uznano, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479¹ Kodeksu postępowania cywilnego, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹*. Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych, polegających na przedstawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przeciwieństwo tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru. (...) Możliwość uznania zachowania przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wzorców umownych, które nie mają identycznego brzmienia jak postanowienia wpisane do rejestru, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w sposób istotny zwiększa skuteczność obu instytucji (tj. niedozwolonych postanowień umownych oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumenta), zniechęcając przedsiębiorców do obchodzenia wpisów dokonanych w rejestrze niedozwolonych postanowień.*

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, których treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną wykładnię.

W prowadzonym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu uznał za niedozwolone postanowienia przewidujące bezzwrotny charakter opłat wnoszonych przez konsumenta w związku z rekrutacją do WSJO, o treści: „Oplata rekrutacyjna i opłata rejestracyjna są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem rekrutacji do Uczelni i nie podlegają zwrotowi w przypadku rezygnacji kandydata ze studiów w Uczelni” (**§ 3 ust. 3 umowy o naukę dla studiów I stopnia**); „Oplata rejestracyjna w wysokości 50 zł i opłata rekrutacyjna w wysokości 350 zł są opłatami jednorazowymi związanymi z procesem rekrutacji do Uczelni i nie podlegają zwrotowi w przypadku rezygnacji kandydata ze studiów w Uczelni” (**§ 3 ust. 3 umowy o naukę dla studiów II stopnia**) oraz „Oplata wpisowa jest opłatą jednorazową wnoszoną przy zapisie na studia podyplomowe i nie podlega zwrotowi” (**§ 3 ust. 6 umowy o naukę dla studiów podyplomowych**).

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 19/05, SOKiK orzekł, że niedozwolone jest postanowienie o treści: *Oplaty w postaci wpisowego oraz czesne nie podlegają zwrotowi*. Postanowienie to zostało następnie wpisane w poz. 1297 rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Z kolei, na podstawie wyroku z dnia 9 czerwca 2003r. sygn. akt XVII Amc 44/02, SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie w brzmieniu: *Wpłacona w momencie zapisu kwota 150 zł jest przeznaczona na pokrycie kosztów administracyjnych i dystrybucyjnych i nie podlega zwrotowi w przypadku rezygnacji* (poz. 426 rejestru). Zasadę bezzwrotności opłat wnoszonych przez konsumentów na rzecz szkoły SOKiK zakwestionował także w wyroku z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt XVII Amc 19/04 uznając za niedozwolone postanowienia o treści: *Wszelkie wniesione przez kursanta opłaty nie podlegają zwrotowi* (poz. 392 rejestru) oraz *Wpłaty dokonane przez słuchacza nie podlegają zwrotowi* (poz. 393 rejestru). We wszystkich wskazanych wyrokach SOKiK zakwalifikował ww. postanowienia jako niedozwolone na podstawie art. 385³ pkt 12 i 13 Kodeksu cywilnego. SOKiK uznał, że postanowienia te wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonych zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części, jeżeli konsument rezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania oraz przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiadają, rozwiązują lub odstępują od umowy. W uzasadnieniu pierwszego z powołanych wyżej wyroków, SOKiK zwrócił uwagę, że tego rodzaju klauzule jednoznacznie i bezwarunkowo stanowią, że przedsiębiorca nie ma obowiązku zwrotu wpisowego w żadnym wypadku, w tym w szczególności w przypadku rezygnacji konsumenta z zawarcia lub wykonania umowy, a także odstąpienia od umowy lub jej rozwiązania. SOKiK podkreślił, że klauzula tej treści nie zawiera w tym zakresie żadnych wyjątków. Z kolei uzasadniając wyrok z dnia 16 grudnia 2004r. sygn. akt XVII Amc 19/04, SOKiK podzielił argumentację Prezesa Urzędu, że klauzule te mogą także naruszać zasady współżycia takie jak: zaufanie, życzliwość i uczciwość i kolidować z dobrymi obyczajami kupieckimi. Brak możliwości otrzymania zwrotu wpłaconych środków, pomimo rezygnacji słuchacza przed rozpoczęciem wykonywania umowy tj. przed rozpoczęciem zajęć, jest bowiem nieadekwatny do ochrony kupca przed pochopnością decyzji i działań konsumenta.

W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienia stosowane przez WSJO są tożsame ze wskazanymi wyżej klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Podobnie jak ww. klauzule, bezwarunkowo i w każdej sytuacji wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonych opłat. Na ich podstawie WSJO w żadnej sytuacji nie będzie zobowiązana do zwrotu opłat wniesionych przez konsumenta w związku z rekrutacją. Zatem pomimo spełnienia swojego świadczenia na rzecz WSJO, konsument pozbawiony został prawa żądania jego zwrotu w przypadku rozwiązania łączącego go z WSJO stosunku prawnego.

Prezes Urzędu zakwestionował także postanowienie o treści: „Wysokość opłaty semestralnej określonej w niniejszej umowie ustala Kanclerz w porozumieniu z Rektorem na dwa miesiące przed rozpoczęciem każdego semestru i podaje do wiadomości w formie obwieszczenia (**§ 8 ust. 1 umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 8 ust. 1 umowy o naukę dla studiów II stopnia, § 6 ust. 1 umowy o naukę dla studiów podyplomowych**).

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie to mieści się w hipotezach klauzul niedozwolonych o treści: *Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości przed rozpoczęciem roku akademickiego* (poz. 642 rejestru, wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05) oraz *Wysokość czesnego i innych opłat określana jest odrębnym zarządzeniem podawanym do publicznej wiadomości na głównej tablicy ogłoszeń, najpóźniej miesiąc przed rozpoczęciem semestru, jak również jest publikowana na stronie internetowej www.cek.pl* (poz. 1191 rejestru, wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 1 marca 2007r. sygn. akt XVII Amc 12/06). W obydwu wyrokach SOKiK zakwestionował naruszenie obowiązku doręczania konsumentowi wzorca umowy podkreślając, że w świetle art. 384 § 1 Kodeksu cywilnego, każda umowa zawierana z użyciem wzorca wymaga jego doręczenia drugiej stronie umowy. SOKiK zauważył, że umowy o świadczenie usług edukacyjnych mają charakter umów konsumenckich i nie są zawierane w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, nie donosi się do nich zatem żaden ze wskazanych w art. 384 § 2 Kodeksu

cywilnego wyjątków. Zdaniem SOKiK, podanie informacji o wysokości opłat do wiadomości publicznej np. poprzez wywieszenie stosownego ogłoszenia w siedzibie szkoły czy też opublikowanie jej na stronie internetowej nie stanowi wypełnienia obowiązku doręczenia wzorca kontrahentowi. Obowiązek doręczenia dotyczy bowiem zarówno pierwotnego wzorca, jak i każdego kolejnego wzorca, poprzez który szkoła wprowadza zmiany do treści istniejącego już stosunku prawnego (art. 384¹ Kodeksu cywilnego). Niedoręczenie wzorców umów skutkuje, w ocenie SOKiK, brakiem odpowiedniej informacji dla konsumentów o treści łączącego ich stosunku prawnego, prowadząc do jego ukształtowania na zasadzie rażącej nierówności stron, co bezsprzecznie narusza dobre obyczaje i w sposób istotny godzi w interesy konsumentów. Z tych względów, SOKiK uznał, że tej treści postanowienia wypełniają dyspozycję art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego.

W ocenie Prezesa Urzędu, ww. argumenty są adekwatne także w odniesieniu do postanowienia zawartego we wzorcach umów o naukę WSJO. Mimo zamieszczenia informacji o wysokości opłat w umowach o naukę, postanowienie to w żadnej mierze nie zobowiązuje WSJO do doręczenia konsumentowi wzorca umowy w przypadku zmiany istniejącego już stosunku prawnego. Nie gwarantuje tym samym konsumentowi rzetelnej informacji o zmianach warunków umowy w zakresie wysokości opłat, które winien wносить na rzecz WSJO w związku ze świadczonymi na jego rzecz usługami edukacyjnymi. Jak wskazał SOKiK, przepisy art. 384 i 384¹ Kodeksu cywilnego, nakazują doręczenie konsumentowi nie tylko całkowicie nowego wzorca, ale też zmienionego wzorca w czasie trwania stosunków umownych o charakterze ciągłym. Z uwagi na powyższe, postanowienie to jest tożsame z ww. klauzulami abuzywnymi.

Jako niedozwolone Prezes Urzędu zakwalifikował ponadto postanowienia, zgodnie z którymi: „Odstąpienie od niniejszej umowy nie zwalnia studenta od obowiązku zapłaty opłat za poprzednie semestry oraz opłat za semestr, w którym złożył oświadczenie o odstąpieniu (**§ 8 ust. 4 umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 8 ust. 4 umowy o naukę dla studiów II stopnia**) oraz „Odstąpienie od niniejszej umowy nie zwalnia słuchacza od obowiązku zapłaty opłat za poprzednie semestry oraz opłat za semestr, w którym złożył oświadczenie o odstąpieniu” (**§ 6 ust. 3 umowy o naukę dla studiów podyplomowych**).

Należy wskazać, że SOKiK wielokrotnie kwestionował postanowienia zobowiązujące konsumenta do wnoszenia opłat przypadających za cały semestr w przypadku rezygnacji z nauki w czasie trwania semestru. Np. wyrokami z dnia 20 października 2005r. sygn. akt XVII Amc 78/05 oraz 6 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 79/05 za niedozwolone uznano postanowienia o treści odpowiednio: *W przypadku rezygnacji studenta z nauki w trakcie semestru, wpłacone w całości czesne za cały semestr nie podlega zwrotowi* (poz. 625 rejestru) oraz *W przypadku przerwania studiów w trakcie semestru, student zobowiązany jest do zapłacenia czesnego za cały semestr, a czesne zapłacone nie podlega zwrotowi* (poz. 835 rejestru). Podobnej treści postanowienie uznano za niedozwolone także wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006r. sygn. akt XVII Amc 50/05: *Rezygnacja z kursu nie zwalnia z płatności za cały semestr* (poz. 839). Orzekając o abuzywności tych postanowień SOKiK stwierdził, że spełniają one przesłanki klauzul niedozwolonych, określonych w art. 385³ pkt 12 i 13 Kodeksu cywilnego. Wyluczają bowiem, w przypadku rezygnacji konsumenta z umowy w trakcie trwania semestru, obowiązek zwrotu zapłaconych przez niego opłat za cały semestr, a więc nawet za okres, kiedy konsument nie korzystał z nauki. W uzasadnieniu wyroku z dnia 22 czerwca 2006r. sygn. akt XVII Amc 50/05 SOKiK wskazał ponadto, że zakwestionowane postanowienie uznać należy za sprzeczne także z art. 385¹ i 385³ pkt 22 Kodeksu cywilnego, ponieważ narusza zasadę ekwiwalentności świadczeń stron umowy i wyklucza możliwość zwrotu zapłaconej ceny również w sytuacji, gdy rozwiązanie umowy następuje z winy przedsiębiorcy.

Prezes Urzędu ocenił, że analizowane postanowienia są tożsame ze wskazanymi powyżej postanowieniami wpisanymi do rejestru. Niezależnie od użytych sformułowań i przyjętej konstrukcji, postanowienia te zobowiązują konsumenta do wniesienia pełnej opłaty za semestr, w którym rezygnuje z nauki (odstępuje od umowy), zwalniając tym samym WSJO z obowiązku zwrotu tej opłaty pomimo niewykonywania świadczenia wzajemnego na rzecz konsumenta. Na podstawie ww. postanowień konsument zawsze zobowiązany będzie do uiszczenia opłaty za cały

semestr, bez względu na moment odstąpienia od umowy i zakres świadczeń wykonywanych przez WSJO bądź gotowych do wykonania, a jednocześnie pozbawiony zostanie prawa żądania zwrotu świadczenia spełnionego wcześniej. Natomiast WSJO nie będzie zobowiązana do zwrotu nawet części wpłaconych przez studenta opłat. Bez wątpienia postanowienia te wyczerpują dyspozycję art. 385³ pkt 12 i 13 Kodeksu cywilnego. Jak słusznie zauważył SOKiK w powołanym powyżej wyroku, postanowienia te naruszają przez to także zasadę ekwiwalentności świadczeń stron umowy i spełniają przesłanki klauzuli abuzywnej z art. 385³ pkt 22 Kodeksu cywilnego, przewidując obowiązek wykonania zobowiązania przez konsumenta, pomimo niewykonania zobowiązania przez szkołę.

Zarzut stosowania niedozwolonych postanowień umownych objął również postanowienie, które przyznaje WSJO prawo do rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym-bez zachowania okresu wypowiedzenia- w sytuacji, gdy student pozostaje w opóźnieniu w zapłacie jakiegokolwiek opłaty lub odsetek za opóźnienie z tytułu nieterminowego wnoszenia opłat (**§ 13 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów I stopnia, § 13 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów II stopnia, § 10 ust. 1 pkt c umowy o naukę dla studiów podyplomowych**).

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie to mieści się w hipotezie klauzuli niedozwolonej wpisanej w poz. 726 rejestru, o treści: *Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów* (wpis na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04). Zdaniem Prezesa Urzędu, obydwie porównywane postanowienia wywołują tożsame skutki prawne, wiążąc prawo uczelni do skreślenia konsumenta z listy studentów z niewykonaniem przez konsumenta zobowiązania finansowego, bez uprzedniego wyznaczenia mu dodatkowego terminu do jego wykonania. W ocenie Prezesa Urzędu, dobre obyczaje we wzajemnych relacjach WSJO i konsumentów wymagają, aby w przypadku niewykonywania zobowiązań finansowych przez konsumenta zastosowanie znalazł przepis art. 491 §1 Kodeksu cywilnego. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Dopiero zatem po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, WSJO winna mieć zapewnione prawo do skreślenia studenta z listy studentów. Niewyznaczenie natomiast konsumentowi dodatkowego terminu do wykonania zobowiązania przesądza o ukształtowaniu jego praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jego interesy (art. 385¹§ 1 Kodeksu cywilnego).

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu uznał, że na obecnym etapie postępowania uprawdopodobniona została bezprawność działań WSJO, wynikająca z tożsamości zakwestionowanych postanowień umownych z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Zakwestionowane postanowienia nie mają wprawdzie identycznego brzmienia jednakże, w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, że mogą mieścić się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Do uznania, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z praktyką, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niezbędne jest ponadto uprawdopodobnienie, że bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczy tzw. **zbiorowego interesu konsumentów**. W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. sygn. akt III SK 27/07, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. W ocenie Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz

względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał zatem, że *praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.*

Zdaniem Prezesa Urzędu, działanie WSJO godzić może w interesy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować. Niezgodnymi z prawem działaniami może bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszyscy konsumenci, którzy zawarli z WSJO umowy o naukę oraz wszyscy jej potencjalni kontrahenci, którzy gotowi byłiby zawrzeć takie umowy w oparciu o postanowienia kwestionowanych wzorców. W tym wypadku, z samej istoty posługiwania się przez WSJO wzorcami umownymi wynika powtarzalność jej zachowania wobec takich osób.

Z uwagi na powyższe, Prezes Urzędu uznał za uprawdopodobnione naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

Wnosząc o wydanie decyzji w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, WSJO zobowiązała się do zaniechania stosowania zarzucanej praktyki poprzez usunięcie zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień z nowych wzorców umów, stosowania nowych wzorców przy rekrutacji na rok akademicki 2010/2011 oraz zmiany- zgodnie z nowymi wzorcami- do końca 2010r. umów z tymi studentami, z którymi związana jest nadal umowami, zawierającymi niedozwolone postanowienia umowne. WSJO zobowiązała się do stosowania nowych wzorców umów, w których postanowieniom zakwestionowanym w pkt I. 1-3 sentencji decyzji nadano nową treść. Postanowienie wskazane w pkt I. 4 sentencji niniejszej decyzji zostało z tych wzorców usunięte.

W ocenie Prezesa Urzędu, zaproponowane przez WSJO zmiany treści ww. postanowień, które opisane zostały w części wstępnej decyzji, eliminują podejrzenie co do ich tożsamości z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, a co za tym idzie wyłączają możliwość dalszego ich kwestionowania. Przedstawione przez WSJO nowe wzorce umów o naukę dla studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych mogą zostać wprowadzone do obrotu w miejsce dotychczas stosowanych. Jednocześnie, złożone przez WSJO zobowiązanie pozwoli na zmianę, stosownie do postanowień nowych wzorców, także tych umów, w których zawarte zostały niedozwolone postanowienia umowne, a które postają nadal w obrocie prawnym.

Skutkuje to uznaniem, że podjęte przez WSJO zobowiązanie zmierza bezpośrednio do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy, co oznacza, że spełniona została druga, obok uprawdopodobnienia stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, przesłanka warunkująca wydanie decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym, w pkt I a sentencji decyzji Prezes Urzędu nałożył na WSJO obowiązek wykonania przyjętego zobowiązania poprzez zawieranie nowych umów o naukę zgodnie z nowymi wzorcami, w którym kwestionowane postanowienia nie występują.

Biorąc pod uwagę, że fakt podpisania przez kontrahentów WSJO aneksów w oparciu o nowe wzorce umów jest okolicznością niezależną od WSJO, w zakresie zobowiązania złożonego w odniesieniu do umów pozostających nadal w obrocie prawnym, Prezes Urzędu nałożył na WSJO obowiązek przedstawienia kontrahentom propozycji zmiany ww. umów w drodze stosownych aneksów (pkt I b sentencji decyzji). Prezes Urzędu uznał, że mimo podjętych działań WSJO nie miałaby możliwości skutecznego wykonania zobowiązania do aneksowania tych umów.

Zgodnie z art. 28 ust. 2 ww. ustawy, Prezes Urzędu wyznaczył WSJO termin wykonania zobowiązania określonego w pkt I b sentencji decyzji. W tym zakresie Prezes Urzędu uwzględnił wniosek WSJO i wyznaczył termin do dnia 31 grudnia 2010r. do zaproponowania kontrahentom

aneksów do nadal obowiązujących umów. Zdaniem Prezesa Urzędu, jest to termin wystarczający do skutecznego wykonania wszystkich niezbędnych w tym celu czynności, biorąc pod uwagę zarówno liczbę umów, jak również możliwości organizacyjne i techniczne WSJO.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ww. ustawy, Prezes Urzędu nałożył na WSJO obowiązek przekazania, w terminie do dnia 31 stycznia 2011r. informacji o realizacji nałożonego zobowiązania wraz z kopiami umów zawartych zgodnie z postanowieniami nowych wzorców oraz dowodami potwierdzającymi przekazanie kontrahentom aneksów do obowiązujących nadal umów. O wyznaczeniu tego terminu przesądził charakter i termin wykonania przyjętego w pkt I zobowiązania WSJO, w szczególności zakończenie procedury aneksowania umów pozostających w obrocie prawnym do końca 2010r.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c.- od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Otrzymuje:

Pan Krzysztof Sandurski- *pełnomocnik Wyższej Szkoły Języków Obcych
im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu*
Kancelaria Radcy Prawnego
ul. Naramowicka 37/18
61-622 Poznań